

עיון בסיפורי המקדש

מאת מרדכי פרסוף

תיאור המקדש מפיו יוסף בן מתתיהו

יוסף בן מתתיהו הכהן ראה בעיניו את המקדש ואת חורבנו.
נסו להשוות בין הידוע לכם מהשמנה במסכת מידות ובמקומות אחרים, לבין תיאורו.

מלחחות היהודים טפר ה' פרק ו'

תכנית המקדש:

כבר דברתי, כי נוסד בית-המקדש בראש גבעה בצורה ובראשונה המישור, אשר במרום הגבעה, בקושי את ההיכל והמזבח, כי מכל עבריה היתה תלולה על-פני התהום. המלך שלמה, הוא אשר בנה את ההיכל, הקיף את חלק המזרח חומה והעלה על הסוללה אולם אחד. וההיכל נשאר, חשוף מיתר צדדיו. אולם בדורות הבאים אחרי שלמה הוסיף העם כל הימים להעלות עפר ומסביב להיכל, עד אשר התישר ראש הגבעה והתרחב, ואחרי-כן פרצו בחומת הצפון של העיר והוסיפו על תחום המקדש כמדה, אשר היה בה אחרי-כן כדי להקים חומה מסביב לכל המקדש... והבנינים, אשר הוקמו על האשיות האלה, היו נאים למוסדיהם הנפלאים. כי כל האולמים האסטוניות היו כפולים סטיו לפנים מסטיו והעמודים, אשר נשענו עליהם, היו גבוהים עשרים וחמש אמה, וכל אחד מהם היה אבן אחת, שיש לבן, ספונה בלוחות ארזים, ועשר תכונת העמודים האלה והדר פתוחיהם וחוץ מזגם היו תאווה לעין-רואה, אף כי לא הוסיפו על התפארה הזאת מעשה צלמים ולא מעשי פסלים... וכל הכר מתחת לרקיע היה רצוף אבני צבעונים, אבנים מאבנים שונות. והעובר דרך הכר הזה (=הר-הבית, החצר החיצונה) אל המקדש השני הגיע עד מחיצת אבנים מסביב למקדש (=הסורג), אשר היתה גבוהה שלש אמות וכלילת יופי במלאכתה, ובמחיצה הזאת נמצאו

ברוחים שוים עמודים המודיעים את חקי הטהרה. אלה בכתב

יוון, ואלה בכתב רומא, לאמר, כי אסור לאיש נכרי לבוא אל הקודש, כי המקדש השני (=העזרה) נקרא בשם קודש ובארבע-עשרה מעלות עלו מן המקדש הראשון והוא היה רבוע ממעלה למקדש הראשון וגם לו היתה חומה סביב.

והחומה הזאת היתה גבוהה מחוץ כארבעים אמה, אך המעלות כסו את חלקה.

ומבית היה גובה החומה עשרים וחמש אמה, יען אשר נשענה החומה בבנינה

למקום גבוה יותר, ועל-כן לא נראתה בכל קומתה, כי כסתה עליה הגבעה.

ובין ראש ארבע-עשרה המעלות ובין החומה נמצא רווח עשר אמות כולו מישור (=החיל) ומשם העלו מדרגות בנות חמש מעלות אל השערים (=שערי העזרה). ומספר השערים מצפון ומדרום היה שמונה, ארבעה בכל אחת

משתי הרוחות, ושני שערים לרוח מזרח מפני הצורך, כי מהעבר הזה נמצאה

עזרה מיקפה חומה לנשים, למען תוכלנה לעבוד את אלהים, ועל-כן היה

דרוש שם שער שני, אשר נחצב מול השער הראשון, ונס ביתר הרוחות

נמצאו שער אחד בדרום ושער אחד בצפון לעבור בהם אל עזרת הנשים.

כי נאסר לנשים לבוא ביתר השערים ולעבור את מחיצת העזרה אשר להן.

והמקום הזה העזרה הותר לנשי ירושלים ולנשי היהודים אשר מחוץ לתקן

בו את עבודת האלהים. ובחלק של המקדש השני, אשר לרוח מערב

לא היה שער, ובנין החומה היה מלא מהעבר הזה לכל ארכה.

והאולמים אשר בין השערים מבית לחומה השתרעו לפני הלשכות ונשענו על עמודים יפים וגדולים מאוד, אף כי לא היו האולמים האלו כפולים, לא נבדלו במאומה - מלבד גודלם - מן האולמים אשר בשפל המקדש.

ותשעה ממספר השערים היו מצפים כולם כסף וזהב, הדלתות והמשקופים גם יחד,

ורק השער האחד, הוא השער החיצון אשר להיכל היה מצפה נחשת מקורינתוס ובהדרו הרב עלה על השערים המכספים והמזהבים. ובפתח כל שער היו שתי דלתות, שלשים אמה גובה האחת

וחמש-עשרה רחבה. פתחי השערים גדלו ורחבו מבית למבוא לשני והיו לאכסדרות, אשר מראה מגדלים להן, שלשים אמה רחב האחת. ושלשים אמה ארכה וארבעים אמה ומעלה קומתה, וכל אחת נשענה על שני עמודים וחוט שתיים-עשרה אמה סבב את העמוד האחד. ומדה אחת היתה

לכל השערים, מלבד השער אשר ממעל לשער הקורינתי (= שער ניקנור?) הוא אשר העלה מעזרת הנשים מרוח מזרח ונמצא ממול לפתח ההיכל כי הוא היה גדול יותר הרבה, רום קומתו הגיע עד חמשים אמה ודלתותיו היו גבוהות ארבעים אמה ובעושר תפארת עדין עלה על כל חבריו והיה מצופה כסף וזהב סגור. ואת צפוי הזהב על תשעת השערים הנותרים עשה אלכסנדרוס אבי טבריוס. חמש - עשרה מעלות עלו ממחיצת עזרת הנשים, אל השער הגדול והן היו שפלות מחמש המעלות, אשר עלו בהן אל יתר השערים.

ובית ה' (= ההיכל) נמצא בקרב מקום המקדש ובשתיים-עשרה מעלות עלו אליו, ולעבר פניו היתה מדת קומתו שווה אל מדת רחבו, מאה אמה, ומאחור היה הבנין צר ארבעים אמה מהמדה הזאת, כי לעבר פניו פשוטו לשתי צלעות הבית כדמות כתפות. עשרים אמה האחת.

ופתח השער הראשון, אשר לבית היה גבוה שבעים אמה ורחב עשרים וחמש אמה, ודלתיים לא היו לו, כי היה מכוון כנגד מרחבי שמים ואפסי תבל, אשר אין להם גבול. ומעבר פניו היה הבית כולו מכוסה זהב. ודרך הפתח הופיע הבית הראשון, הוא ההיכל, הגדול מאוד וכל אשר מסביב לשער הפנימי האיר את עיני הרואים בנוגה זהבו. כי הבית הפנימי נבנה עם עליה ממעלה ורק הבית הראשון אשר לפניו (=האולם) לא נפסק בקומתו. והתרומם למעלה מתשעים אמה. וארכו היה חמישים אמה ורחבו עשרים אמה. והשער מבעד לבית הזה היה כולו מצופה זהב, כאשר אמרתי, וככה גם הקירות מסביב לו. וממעל לשער נמצאה גפן של זהב, אשר ירדו ממנה אשכולות כקומת איש. והנה הבית הפנימי נבנה עם עליה, ועל כן נראה שפל בקומתו מהבית החיצון, ודלתותו זהב היו לו, חמישים וחמש אמה קומתן, ושש עשרה אמה רוחבן. לפניו נמצא מסך בבלי כמידה הזאת, מעשה חושב, תכלת ובוץ, ותולעת שני וארגמן. ועבודת המשך היתה נפלאה, כי תערובת המינים האלו לא נעשתה בבלי דעת ותבונה, כי אם להראות את צלם העולם, ועלה במחשבה לתת בתולעת השני את סמל האש, ובבוץ את סמך האדמה, בתכלת את סמל האויר, וארגמן את סמל הים. אלה נבחרו לפי דמות צבעיהם, והשש והארגמן לפי מוצאיהם. כי את הראשון מצמיחה האדמה, והשני בא מן הים. והפרוכת היתה רקומה תבנית כל השמים וצבאם, מלבד החיות.

והעובר מבית לאלה היה בא אל החלק התחתני אשר להיכל, גבהו ששים אמה וארכו ששים ורחבו עשרים אמה. וגם חלק ששים האמה נחלק לשנים. החלק הראשון, אשר נבדל ממנו, היה אורך ארבעים אמה, ובו נמצאו שלשת הדברים הנפלאים, הכלים אשר יצא שמם לתהילה בקרב כל באי עולם, הלא הם: המנורה והשלחן ומזבח-הקטרת. הנרות רמזו לשבעת כוכבי הלכת, כי זה היה מספר הקנים היוצאים מן המנורה. ושנים-עשר הלחם, אשר על שלחן-השרת, רמזו לגלגל החיות ולחדשי השנה. והמזבח, הנושא עליו שלשה-עשר סמי קטורת משפע הימים והמדבר והארץ הנושבה, הראה, כי תבל ומלואה היא מהאלהים ולאלהים. ההיכל אשר לפני ולפנים היה אורך עשרים אמה. וגם הוא נבדל בפרוכת מחלק ההיכל אשר מחוץ לו. וכל דבר לא נמצא בו. ואסור היה לכל אדם להכנס ולנגוע ולהסתכל בו. הוא נקרא בשם "קדש-הקדשים מסביב לצלעות ההיכל התחתון נמצאו תאים רבים, תחתיים, שניים ושלישיים וכל אחד התאים האלה מבוא מעבר לשער.

והחלק העליון לא היה מוקף סביב (בתאים) ועל-כן היה צר יותר. וגבהו היה ארבעים אמה והיה דל מהחלק התחתון. ואם נחבר את ארבעים האמה אל ששים האמה אשר להיכל התחתון, יצאו לנו מאה אמה קומת ההיכל.

ופני ההיכל מחוץ לא חסרו אף דבר אחד המרהיב את הלב והמצודד את העינים. כי בכל מקום היה מצופה לוחות זהב כבדים ולעת עלות השמש היה זורע נגה כמראה אש לוחטת, וכאשר העפיל איש להתבונן אל ההיכל, אילץ אותו הנוגה להסב את עיניו מנגדו, כאילו עוורו אותן קרני השמש. ולזרים העולים אל ירושלים נראה למרחוק כדמות הר מכוסה שלג, כי במקומות אשר לא ציפה זהב היה לבן-צח. ועל ראש כפתו היו נעוצים ווי זהב מיוחדים לבל ירד שמה עוף השמים ולא יזהם את המקום

ומאבני ההיכל הגיעו אחדות למדת ארבעים וחמש אמה בארכן, וקומתן חמש אמות ורחבן שש. ולפני ההיכל נמצא המזבח חמש-עשרה אמה ורחבו חמשים אמה על חמשים אמה, בנין רבוע היוצאות ממנו היו בדמות קרנות והמעלה על המזבח השתרע מדרום השיפוע קל וכל ברזל לא נגע בו מעולם. ואת ההיכל והמזבח עטרה מחיצה בגובה אמה, עשויה מאבנים נאות, חמדה לעינים, והיא הבדילה בין הכהנים ובין העם. לזבים ולמצורעים היה אסור לבוא בשערי העיר כולה, ולנשים דוות נאסר לבוא בשערי המקדש. אולם גם בעת טהרתן לא היה להן המשפט לעבור את הגבול אשר דברנו עליו למעלה. ומן הגברים נעצר כל איש, אשר לא התקדש כליל מטומאתו, לבוא אל החצר הפנימית. וגם הכהנים, אשר לא הטהרו, לא יכלו לבוא שמה

ז. ובני משפחת הכהונה, אשר לא יכלו לשרת בקדש מפני מום אשר בבשרם, היו באים לפניו מן הקלעים עם אחיהם הכשרים ומקבלים את חלקי הזבחים על-פי משפט הכהונה, אך לבושיהם היו בגדי חול. כי רק הכהים המשרתים שמו עליהם בגדי קדש. ואל המזבח וההיכל קרבו רק הכהנים, אשר לא נמצא בהם פסול, בלבוש בוץ ונאסר עליהם באיסור חמור לשתות יין מפני כבוד עבודת אלהים, פן יקרה להם מכשול בעת שרתם בקדש. גם הכהן הגדול עלה איתם למקדש, אולם לא בכל ימי השנה, רק בשבתות ובראשי-חדשים, במועדי השנה הכתובים בתורה, וכן גם ביום עצרה לכל העם מימים ימימה. ובשרת הכהן הגדול בקדש היה לבוש אזור בד על ירכיו עד מתניו וממתניו ולמעלה נשא כתנת בד על בשרו, ועל הכותנת מעיל כליל תכלת, היורד על הרגלים, עם שפה וגדילים עליה ועל הגדילים נעשו פעמוני זהב ורמוני זהב, פעמון ורמון. הפעמונים היו סימן לרעם והרימונים סימן לברק. והחשב המהדק את המעיל אל החזה, היה רקום חמש רצועות חוטים שונים משוזרים, מעשה חושב, זהב וארגמן ותולעת-שני ובוץ ותכלת, אלה המינים אשר ספרנו, כי מהם נרקמה הפרכת להיכל. גם האפוד נרקם מחמשה המינים האלה, אולם בו נמצא זהב יותר. ומראה הבגד הזה היה כתבנית שריון המכסה על הבשר. ושני שלטי זהב קטנים חברו את האפוד ובהם שובצו אבני שוהם גדולות ויפות, ועליהן נחרתו שמות שבטי העם. ומהעבר השני היו תלויות שתי-עשרה אבנים יקרות אחרות, שלש שלש בארבעה טורים, ואלה הן: אדם, פטדה וברקת, נפך, יהלם וספיר, שבו, אחלמה ולשם, ישפה, שהם ותרשיש. ועל כל אחת מהן נכתב אחד משמות השבטים. ואת ראשו כסה הכהן הגדול במצנפת שש ומסביב לה פתיל תכלת. ועל הפתיל מסביב זר זהב, הנושא פתוחי חותם הכתב הקדוש, אלה היו ארבע אותיות. אולם לא בכל עת נשא הכהן הגדול את הבגדים האלה. אחת בשנה בא לבדו אל המקום הזה ביום אשר בו קיוה כל העם לענות: כי לבש בגדים פשוטים מהם מידי בואו אלה דביר. רק פעם אחת בשנה בא לבדו אל המקום הזה, ביום אשר בו ציוה כל העם לענות את נפשו לאלהים.

ויתר דברי העיר וההיכל לכל פרטיהם אכתוב בפעם אחרת, כי עוד דברים נשארו לספר עליהם.